

REFORMÁCIÓ TÉTEL

Német történelmi előzmények

A XVI. sz. elején a német föld világi és egyházi fejedelmek, önkormányzattal rendelkező városok és grófságok laza szövetsége volt. Eltérő volt a gazdasági fejlettségük is. (É-on és D-en fejlett, a középső területeken elmaradott volt.) P politikai széttagoltság + eltérő gazdasági fejlettség P a társadalom lesüllyedt elemei nem nézték jó szemmel az egyre gazdagodó katolikus egyházat + kezdett elvilágiasodni az egyház P tekintélye rohamosan csökkent.

A reformáció a XVI. századi Európában kibontakozó katolikus egyház ellenes mozgalom. Ezzel szoros összefüggésben jelentkeznek az antifeudális társadalmi, politikai és ideológiai harcok is.

A reformáció legfőbb célkitűzése: (mint minden eddigi eretnek mozgalomnak) az egyház apostoli szegénységének visszaállítása és a papi kiváltságok eltörlése. A mozgalmat az egyház tekintélyének hanyatlása, erkölcsi lezülése, lelki feladatainak elhanyagolása és az egyre pénzéheőbb elvilágiasodott papság elleni felháborodás eredményezte (humanizmus, reneszánsz időszaka).

Követői: nemcsak a polgárságból kerülnek ki, hanem támogatókra talál a feudális nagybirtokosok között, akik az egyházi birtokok megszerzése érdekében csatlakoznak, valamint a parasztság soraiból, akik a reformban a feudális társadalom szociális igazságtalanságainak megszüntetését látják.

A reformáció közvetlen kiváltó oka

A p a p s á g visszaélt a búcsúcédulák árusításával. Aki búcsúcédulát vett, annak a pápa bűnbocsánatot ígért P hatalmas egyházi bevétel!

Luther Márton (Ágoston-rendi szerzetes) 1517. október 31-én a wittenbergi vártemplom kapujára kiszögezte 95 pontból álló tétel-sorát. Célja a felmerült problémák megoldása volt a katolikus egyház keretein belül, a katolikus egyház megreformálását követelte. Nem akart új vallást teremteni.

Tételeinek fő gondolata szerint az az ember, aki hisz és Isten előtt bűnösnek vallja magát, „elismeri, hogy nincs benne semmi igazságosság, és hogy egyedüli lehetősége a létezésre

Krisztus megváltó művében van... A hitben az ember elismeri, hogy képtelen megszerezni az üdvösséget... Az ember nem azért igazul meg, mert hisz, hanem azáltal, hogy hisz.” A bűnök megbocsátására senki más, sem a pápa, sem az egyház nem vállalkozhat, mert az egyedül Isten privilégiuma, ami megkérdőjelezte Isten és ember között az egyház közvetítő szerepét. (Nincs szükség közvetítőre.) Kimondta, hogy „egyedül a hit által üdvözl az ember”, az üdvösség tehát nem a szabad akarattól, hanem az isteni kegyelemtől függött. A vallás kérdéseinek megválaszolásában egyedüli forrás a Biblia.

Reakciók Luther fellépésére

A pápa elutasította Luther nézeteit, majd 1520-ban kiátkozta őt. Ezt a bullát (Exsurge Domine) Luther elégette. Majd ezt követően kétségbe vonta a pápa elsőbbségét és tévedhetetlenségét.

Az 1521-es wormszi birodalmi gyűlésen központosító törekvései miatt V. Károly birodalmi átokkal sújtotta – törvényen kívül helyezte – Luthert (bárki megölheti büntetlenül).

Bölcs Frigyes szászországi választófejedelem Wartburg várában védelmet biztosított Luther számára. Sőt a központosítás ellen fellépő fejedelmek s az egyházi birtokok szekularizációját támogató nemesség révén néhány év alatt Luthernek jelentős tábora lett. A wartburgi tartózkodás idején Luther németre fordította a Bibliát, megteremtve ezzel a német irodalmi nyelv alapjait. A kezdetben egységes mozgalom hamarosan irányzatokra bomlott.

Szászországban terjedtek el Münzer Tamás tanai, aki az anabaptisták, újrakeresztelők mozgalmát vezette. Az 1524-1525-ben kirobbant német parasztháború fontos ideológiai alapját jelentették az ő tanításai (a felkelést a fejedelmeknek sikerült leverniük). A parasztok az egyházi vagyon felosztása mellett a vagyoni különbségek megszüntetését is követelték.

A svájci Ulrich Zwingli tanításait, halála után Kálvin János hirdette tovább. 1536-ban jelentette meg „A keresztvény vallás tanítása” című művét. A kálvini tanítás lényege a következő: az üdvözülés kérdése Isten számára már a születés pillanatában nyilvánvaló, ez az eleve elrendeltetés tana, a predestináció. A világi presbiterek révén nyitottabbá tette egyházát. A zsarnokokat a konzisztórium – a presbiterek és a lelkészek által alkotott egyháztanács – elítélhette. Egyszerűbb istentiszteletet vezetett be. Kálvin genfi egyháza a feltörekvő polgárság eszményeit tükrözte: a kereskedelem, az üzleti életben elért siker a kiválasztottság jele lehetett. Főleg: Franciaországban, Németalföldön, Skóciában, Angliában és Magyarországon terjedt.

A reformáció harmadik ága az antitrinitárius vagy ahogy Magyarországon és Erdélyben elterjedt, az unitárius volt. Követői megkérdőjelezték a Szentháromság létét. A protestánsok nemcsak a katolicizmussal, hanem egymással is harcoltak, erre

példa, hogy az antitrinitáriusok vezetőjét, Servet Mihályt Kálvin máglyára küldte Genfben.

1529-ben a speyeri birodalmi gyűlésen V. Károly kimondatta, hogy Luther hívei megmaradhatnak vallásuknál, de hitüket, a reformációt nem terjeszthetik tovább. Ami ellen ők tiltakoztak – protestáltak 1530-ban terjesztették elő az ún. ágostai hitvallást.

A protestáns fejedelmek – a császárral szemben – 1531-ben szövetségre léptek, és elkezdődött a véres harc. 1547-ben a császár vereséget mért a protestánsokra, de nem sikerült a protestantizmussal leszámolnia. A vallási kérdésekbe belefáradt V. Károly végül 1555-ben megkötötte az augsburgi vallásbékét, aminek lényege a „cuius regio eius religio” (akié a föld, azé a vallás, „egyetértés az egyet nem értésről”) kimondása volt. Ezzel a birodalom tartományai vallási kérdéseken is elnyerték függetlenségüket a császártól.

◆ Protestáns irányzatok:

- 📖 Lutheránus / Evangélikus (Luther Márton)
- 📖 Kálvinista / Református (Kálvin János)
- 📖 Antitrinitárius / Unitárius (Szervét Mihály)
- 📖 Anabaptista / Újrakeresztelők (Münzer Tamás)

ÉVSZÁMOK – SZEMÉLYEK – FOGALMAK

📖 1517. okt. 31.	a reformáció kezdete
📖 1524-1525	a német parasztháború
📖 1520	a pápa kiátkozza Luthert
📖 1521	wormsi birodalmi gyűlés
📖 1529	speyeri birodalmi gyűlés
📖 1530	augzburgi birodalmi gyűlés (ágostai hitvallás)
📖 1531	schmalkaldeni szövetség
📖 1545-1563	tridenti zsinat
📖 1547	katolikus győzelem a szövetség fölött
📖 1555	augzburgi vallásbéke